

Purvciema eko-blokmāja

TEKSTS IVITA OSE, MG. HIST.

Mūsdienās dažādu dabas materiālu izmantošana būvniecībā kļūst aizvien populārāka. Jau pāris gadus arī Latvijā tiek organizēti semināri un meistardarbnīcas, kur iespējams apgūt salmu ķīpu, māla kleķa, māla apmetuma un daudzu citu dabai draudzīgu un ilgtspējīgu celtniecības metožu lietošanu. Vietējo izejmateriālu izmantošana būvniecībā kļūst aizvien populārāka. Dažkārt tam pamatā ir tīri utilitāri mērķi ietaupīt līdzekļus, citkārt – vēlme pierādīt sev un apkārtējiem, ka var darīt arī citādi. Tomēr salmu ķīpas nebūt nav neparastākais būvniecības materiāls. Izrādās, Latvijā ir simtiem māju, kuru būvniecībā lietota kūdra.

KŪDRAS IZMANTOŠANA Kūdra ir organiska nogula, kas rodas no augu paliekām purvos. Mūsdienās to visbiežāk izmanto mazdārziņu īpašnieki augsnes uzlabošanai. Sausa kūdra labi deg, tāpēc jau gadu simtiem tā lietota enerģijas iegūšanai un mājokļu apsildīšanai. Antiseptisko īpašību dēļ kūdras izmanto ūdens attīrīšanas iekārtās un saldūdens zivju baseinos. To mēdz lietot arī dziedniecībā un medicīnā. Internetā var iegādāties pat no kūdras ražotu apģērbus, gultasveļu, spilvenus, matračus un mobilā telefona aksesuārus, kas pasargājot no kaitīgā starojuma. Savukārt šī gada februārī Rīgas kinoteātri «Splendid Palace» bija skatāma

izstāde, kurā kūdra 12 mākslinieku darbos bija pārtapusi skulptūrās. Šis pasākums tika rīkots sadarbībā ar kādu Latvijas kūdras pārstrādes uzņēmumu, kas nākotnē ir gatavs šo materiālu izmantot, ražojot dekoratīvus dizaina elementus.

Izrādās, arī mājokļu būvniecībā kūdra lietoja jau gadsimtiem ilgi. Centrāleiropā reiz tik populārā fahverka konstrukcijā pildījumam dažkārt tika izmantota kūdra. Islandē izmantot to māju celtniecībā bija gluži ierasts vēl līdz 20. gadsimta sākumam. Lai arī šis ēkas vairāk atgādināja zemnīcas, tomēr savulaik tur šādā veidā tika celtas pat baznīcas. Glaumbaeras ciemā atrodas muzejs, kur var iepazīties ar kādreizējo islandiešu dzīvesveidu. 19. gadsimta sākumā Johans Kristofs Aizelens (Johann Christoph Eiselen) nodarbojās ar kūdras pētniecību, savā grāmatā izklāstot šīs nogulas iespējas un aicinot to plašāk izmantot būvniecībā un tautsaimniecībā kopumā.¹

KŪDRAS PROPAGANDA ULMAŅA LAIKĀ

Pasaulē kūdra sedz vidēji 2-3% zemes. Kūdras depozītu ziņā Latvija ir viena no bagātākajām valstīm pasaulē. Gandrīz 10% valsts teritorijas aizņem purvi, kuros kūdras resursi varētu būt ap 11,3 miljardiem kubikmetru jeb 1,7 miljardiem tonnu (sausā masa). Latvijā 20. gadsimta trīsdesmitajos gados kūdras industrija kļuva aizvien nozīmīgāka. Lauk-

Kūdras paneļu sagatavošana un montāža (Miķelsons J. (red.) «Jauns būvmateriāls»).

Islandē māju celtniecībā kūdras izmantoja līdz 20. gadsimta sākumam.

saimniecības kamera 1936. gada vasarā izvērsa plašu kampaņu kūdras ražojumu popularizēšanai, un kūdras ražošanas un lietošanas propagandas nedēļā radio varēja noklausīties speciālistu priekšlasījumus par tās nozīmību lauksaimniecībā, dārzkopībā un mežu resursu saudzēšanā. Cilvēki tika informēti par ražojumiem no kūdras un valsts atbalstu kūdras izmantošanai. Tāpat tika sniegts vispārējs ieskaits par Latvijas purviem un Latvijas kūdras. Lauksaimniecības kamera aicināja visus lauksaimniekus piedalīties kūdras dienās. Pasākumi notika visos novados, bija arī tematiski raksti reģionālajā presē. Sauklīm «Mūsu brūnais zelts» bija jāklieidē sabiedrībā valdošā neziņa par kūdras izmantošanas iespējām.²

KŪDRAS IZOLĀCIJAS PLĀTNES Liepājas rajona Ploču purvā 1936. gada vasarā sāka ražot tolaik Latvijā vēl mazpazīstamu produktu – kūdras izolācijas plātnes. Trīsdesmito gadu otrajā pusē valdības politika paredzēja paplašināt kūdras izmantošanu gan valsts, gan privātajā un kooperatīvajā būvniecībā. Piemēram, Armijas ekonomiskā veikala (tagad «Galerija Centrs») celtniecībā arī tika izmantotas kūdras izolācijas plātnes, savukārt lauksaimnieki šo būvmateriālu varēja saņemt ar atvieglotiem noteikumiem. Valsts Ploču kūdras fabrikas izolācijas plātnes trīsdesmito gadu presē tika raksturotas